

YILLIK PLAN ÖRNEĞİ

HAFTA:	İÇERİK: (PSİKOLOJİ - PSİKOLOJİK BİLİMLERİN TAKIYALIMI)	1. AY
1. HAFTA	Psikolojinin Konusu, Özellikleri, Amaçları	
2. HAFTA	Psikolojinin Bilim Olma Süreci (Yaklaşımlar)	
3. HAFTA	Psikolojide Kullanılan Yöntem ve Teknikler	
4. HAFTA	Psikolojinin Alt Dalları	
HAFTA:	İÇERİK: (PSİKOLOJİ - PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ)	2. AY
1 - 2. HAFTA	Davranış, Kalıtım, Yaşam Boyu Gelişim / Gelişim Dönemleri - Gelişim Kuramları	
3 - 4. HAFTA	Duyum - Algı / Algı - Güdülenme	
HAFTA:	İÇERİK: (PSİKOLOJİ - PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ - ÖĞRENİME)	3. AY
1. HAFTA	Duygu - Bilinç - Dikkat - Sosyal Psikoloji	
2 - 3 HAFTA	Öğrenme ve Öğrenme Türleri	
4. HAFTA	Bellek ve Bellek Türleri - Düşünme - Dil - Zeka	
HAFTA:	İÇERİK: (RUH SAĞLIĞI)	4. AY
1 - 2 HAFTA	Kişilik - Kişilik Kuramları / Stres - Ruh Sağlığı	
3 - 4. HAFTA	Savunma Mekanizmaları / Psikolojik Destek	
HAFTA:	İÇERİK: (SOSYOLOJİ - SOSYOLOJİYE GİRİŞ - BİREY VE TOPLUM)	5. AY
1. HAFTA	Sosyolojinin Konusu, Özellikleri - Amaçları - Diğer Bilimlerle İlişkisi	
2. HAFTA	Sosyolojide Temel Araştırma Yöntemleri	
3. HAFTA	Sosyalleşme - Sosyal Statü ve Rol	
4. HAFTA	Sosyal Değer - Sosyal Norm - Sosyal Kontrol - Sosyal Sapma	
HAFTA:	İÇERİK: (SOSYOLOJİ - TOPLUMSAL YAPI - TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE GELİŞİME)	6. AY
1. HAFTA	Toplumsal Yapı ve Unsurları - Toplumsal Etkileşim Tipleri	
2. HAFTA	Toplumsal Tabakalaşma - Toplumsal Hareketlilik	
3. HAFTA	Toplumsal Değişme ve Unsurları - Modernleşme - Küreselleşme	
4. HAFTA	Toplumsal Gelişim - Toplumsal Bütünleşme - Toplumsal Çözümle	
HAFTA:	İÇERİK: (SOSYOLOJİ - TOPLUM VE - KÜLTÜR - TOPLUMSAL KURUMLAR)	7. AY
1 ve 2. HAFTA	Kültür ve Öğeleri - Kültürün Özellikleri / Kültürle İlgili Kavramlar	
3. HAFTA	Toplumsal Kurumlar - Aile	
4. HAFTA	Eğitim - Din ve Ekonomi - Siyaset Kurumu	
HAFTA:	İÇERİK: (MANTIK - MANTİĞA GİRİŞ - KLASİK MANTIK)	8. AY
1. HAFTA	Mantığın Özellikleri - Temel Kavramlar - Akıl İkeleri	
2 - 3 - 4. HAFTA	Kavram ve Terim / Tanım, Önerme, Çıkarım / Kıyas	
HAFTA:	İÇERİK: (MANTIK - MANTIK VE DİL - SEMBOLİK MANTIK)	9. AY
1 - 2. HAFTA	Bilgi Aktarma ve Dil - Bilgi Aktarmayı Aksatan Etkenler / Önerme ve Yapısı	
3 - 4. HAFTA	Çıkarım - Sembolleştirme / Yorumlama - Doğruluk Çizelgesi	
HAFTA:	İÇERİK: (SEMBOİK MANTIK)	10. AY
1 - 2. HAFTA	Yorumlama - Doğruluk Çizelgesi / Çözümleyici Çizelge	
3 - 4. HAFTA	Niceleme Mantığı (Sembolleştirme-Temel Kavram ve Kurallar - Üç Değerli Mantık)	

Psikolojinin Konusu – Özellikleri – Bilim Olma Süreci (Yaklaşımlar)	1 Video
Psikolojinin Yöntem ve Teknikleri – Etik İlkeler – Alt Dalları	1 Video
Davranış – Kalıtım ve Çevre – Yaşam Boyu Gelişim	1 Video
Bilişsel ve Ahlaki Gelişim Kuramları – Ergenlik Dönemi	1 Video
Duyum ve Özellikleri – Alışma ve Duyarılma	1 Video
Algı – Algının Özellikleri – Algıyı Etkileyen Etmenler	1 Video
Güdülenme – Duygu – Bilinç – Sosyal Psikoloji	1 Video
Öğrenme – Öğrenme Türleri	2 Video
Öğrenmeyi Etkileyen Etkenler	1 Video
Bellek – Düşünme ve Dil – Zekâ	1 Video
Ruh Sağlığı – Kişilik – Stres	1 Video
Savunma Mekanizmaları – Normal Dışı Davranış – Psikolojik Destek Türleri	1 Video
Sosyolojinin Özellikleri – Amaçları – Doğuşu – Toplum	1 Video
Sosyolojinin Yöntem ve Teknikleri – Yöntem İlkeleri	1 Video
Sosyalleşme – Toplumsal İlişkiler – Toplumsal Statü – Toplumsal Rol ve Saygınlık	1 Video
Toplumsal Değer – Norm – Kontrol – Sapma – Görev ve Sorumluluk	1 Video
Toplumsal Yapı ve Unsurları – Etkileşim Tipleri	1 Video
Toplumsal Tabakalaşma ve Toplumsal Hareketlilik	1 Video
Toplumsal Değişme – Toplumsal Gelişme – Toplumsal Çözülme	1 Video
Kültürün Özellikleri – Ögeleri – Kültürle İlgili Temel Kavramlar	1 Video
Toplumsal Kurumlar – Aile Kurumu	1 Video
Eğitim – Din – Ekonomi – Siyaset Kurumu	1 Video
Mantığa Giriş	1 Video
Klasik Mantık(Kavram – İçlem – Kaplam – Beş Tümel – Kavramlar Arası İlişkiler – Tanım)	1 Video
Klasik Mantık(Doğrudan Çıkarım)	1 Video
Klasik Mantık(Kıyas ve Kıyas Türleri)	1 Video
Mantık ve Dil	1 Video
Sembolik Mantık(Sembolleştirme – Yorumlama)	1 Video
Sembolik Mantık (Doğruluk Tablosu ve Doğruluk Tablosunda Denetlemeler)	1 Video
Sembolik Mantık (Çözümleyici Çizelge ve Çözümleyici Çizelgede Denetlemeler)	1 Video
Niceleme Mantığında Sembolleştirme ve Temel Kavramlar	1 Video
Niceleme Mantığında Temel Kurallar ve Denetlemeler	1 Video

AYT FELSEFE
EL KİTABI VİDEO
KONU ANLATIMI BAŞLIKLARI

VİDEO KONU ANLATIMI
YAYIN DENİZİ EĞİTİM
KANALIMIZDA

PSIKOLOJİ

Psikoloji Biliminin Tanımı

Psikolojik Yaklaşımlar

Yapısalcı Yaklaşım (Strükturalizm)
İşlevsel Yaklaşım (Fonksiyonalizm)
Davranışçı Yaklaşım (Bihavörizm)
Psikonaltik Yaklaşım
Bütüncül Yaklaşım (Gestalt)
İnsancıl Yaklaşım (Hümanistik)
Biyolojik Yaklaşım
Bilişsel Yaklaşım

Psikolojinin Yöntem ve Teknikleri

Betimsel Yöntemler

Gözlem
• Doğal Gözlem
• Sistematik Gözlem
Anket
Görüşme (Mülakat)
Vaka (Olay) İncelemesi
Biyografi
İçerik Analizi
Test

Psikolojinin Alt Dalları

Danışmanlık Psikolojisi
Sosyal Psikoloji
Gelişim Psikolojisi
Bilişsel Psikoloji
Deneysel Psikoloji
Eğitim Psikolojisi
Klinik Psikoloji
Endüstri Psikolojisi
Sağlık Psikolojisi
Din Psikolojisi
Spor Psikolojisi
Trafik Psikolojisi
Adli Psikoloji

Organizma ve Çevre

Gelişim Dönemleri

Yeni Doğan
Bebeklik
Çocukluk
Okul
Ergenlik
Yetişkinlik
Yaşlılık

Sosyal Psikoloji

Sosyal Davranış
Sosyal Biliş
• İzlenim Oluşturma & Yükleme (Temel Yükleme Hatası & Savunucu Yükleme)
• Yardımsızlık & Çekicilik
Sosyal Etki
• Kabul Etme & Benimsenme & Özdeşleşme & Otoriteye Uyma & İtaat & Şema Tutum & Onyargı

Duyum ve Algı

Duyum eşliği
Farklılaşma Eşliği
Yetersiz Uyarıma
Aşırı Uyarıma
Dengeleme
(Homeostasis)
Duyarsızlaşma
Duyarılma
Alışma
Algıda Örgütlenme
Algıda Değişmezlik
Derinlik Algısı
Zaman Algısı
Mekân Algısı
Algıda Seçicilik
Algı Yanılsamaları
Fiziksel İllüzyon
Psikolojik İllüzyon
Hallüsinasyon
(Sanrı)

Güdülenme

İhtiyaç → Dürtü → Güdü → Doyum
Fizyolojik Güdüler
Sosyal Güdüler
Kendini Gerçekleştirme

Duyular

Haz Korku Heyecan Kaygı Öfke

Bilinç & Dikkat & Bilişçilik

Bilinç
Bilinçlilik
Bilinçaltı
Dikkat (Edilgin & Etkin Dikkat)
Uyku
Hipnoz
Meditasyon

Öğrenme – Bellek – Düşünme

Öğrenme

Öğrenilmiş Davranış

İçgüdü

Refleks

Güdü

Öğrenme Stratejileri

Toplu & Aralıklı Öğrenme

Bütün Hâlinde & Parçalara Ayırarak Öğrenme

Tekrar Yapma

Geri Bildirim / Dönüt

Okuma & Anlatma

Uygulamalara Yer verme

Öğrenme Sonu Faaliyetleri

Programlı Öğrenme

Bellek Türleri

Duyumsal Bellek

Çalışma Belleği

Kısa Süreli Bellek

Uzun Süreli Bellek

• Açık Bellek & Örtük Bellek

• Anlamsal Bellek & Anısal Bellek

Öğrenme Türleri

Klasik Koşullanma

Koşulsuz & Koşullu Uyarıcı

Koşulsuz & Koşullu Tepki

Genelleme & Ayırt Etme

Sönme & Kendiliğinden Geri Gelme

Bilişsel Öğrenme

Gizli (Örtük) Öğrenme

Model Alarak Öğrenme

Kavrayarak (Kavrayış Yoluyla) Öğrenme

Motor Öğrenme

Yer Öğrenme

Sözel Öğrenme

Deneme - Yanılma Yoluyla Öğrenme

Edimsel Koşullanma

Olumlu & Olumsuz Pekiştirme

I. Tür & II. Tür Ceza

Biçimlendirme & Ödülün Gecikmesi

Devamlı & Aralıklı Pekiştirme

Öğrenmeyi Etkileyen Etkenler

Biyolojik ve Sosyokültürel Etkenler

Öğrenilmiş Çaresizlik

Türe Özgü Hazır Olma

Olgunlaşma & Zeka & Kapasite & Yaş

Genel Uyarımlılık Hâli & Güdülenme & Kaygı

Önceki Öğrenmelerin Etkisi (Aktarım / Transfer)

Olumlu & Olumsuz Aktarım (Pozitif & Negatif Transfer)

Öğrenilecek Malzemenin Kısa & Uzun Olması

Bilginin Çekici Olması

Bilginin Somut & Soyut Olması

Bilginin Düzenli ve Sistemli Olması

Bilginin Zihin ve Beden Gelişimine Uygun Olması

Algısal Ayırt Edilebilirlik

Çağrısız Anlam

Kavramsal Benzerlik

Hatırlamayı Kolaylaştırıcı Teknikler

Çağrışım Kurma

Sesselleştirme

Örgütlenme

Kümeleme

Zihinde Canlandırma

Yerler

Yaratıcı Düşünmeyi Engelleyen Faktörler

Duyusal Etkenler

Zihinsel Kurulum

Algısal Etkenler

Kültürel Etkenler

İşleve Taklima

Ruk Sağlığı

Kişilik

Kişilik
Mizaç
Karakter
Benlik

Kişilik Kuramları

Psikososyal Kuram
Psikodinamik Kuram
Fenomenolojik Kuram

Stres ve Nedenleri

Engellenme
Hayal Kırıklığı
Çatışma
• Yaklaşma - Yaklaşma Çatışması
• Kaçınma - Kaçınma Çatışması
• Yaklaşma - Kaçınma Çatışması

Stresle Başa Çıkma Yolları

Problem Odaklı Başa Çıkma
Duygu Odaklı Başa Çıkma

Savunma Mekanizmaları

Bastırma
Gerileme
Mantığa Bürüne (Bahane Bulma)
Yansıtma
Entellektüelleştirme
Reddetme (Yadımsıma / İnkâr)
Ters Tepki Oluşturma (Karşıt Tepki Oluşturma)
Özdeşim Kurma (Özdeşleşme)
Yüceltme
Ödünleme (Telaflı Etme)
Yön Değiştirme
Kaçma
Pollyanna Davranışı (Tatlı Limon)
Hayal Kurma

Psikolojik Destek Türleri (Psikoterapi)

Davranışçı Terapi
• Biçimlendirme
• Sistematik Duyarsızlaştırma
Diyalektik Davranış Terapisi
Psikanaliz
Hümanistik Tedavi
Oyun Terapisi

Normal Dışı Davranış Türleri

Duygu Durum Bozuklukları

Depresyon
İki Uçlu Bozukluk (Manik-Depresif)

Psikomatik Bozukluklar

Konversiyon Histerisi
Psikojenik Ağrı
Hipokondri

Kayıp Reaksiyonları

Nevrasteni
Fobi
Obsesyon (Saplantı)
Kompülsiyon (Zorlanım)

Kişilik Bozuklukları

Şizofreni
Paranoya
Çoklu Kişilik Bozukluğu
Antisosyal Kişilik Bozukluğu

Uyku Bozuklukları

İnsomnia
Hipersomnia
Uyku Apnesi
Uyurgezerlik

1. Bölüm

PSİKOLOJİ

PSİKOLOJİ BİLİMİNİ TANIYALIM

A. PSİKOLOJİNİN KONUSU

Psikolojinin terim anlamı

Psikoloji sözcüğü “Ruh bilimi” anlamına gelir. Yunanca psyche (psike, ruh, nefes, zihin) ve logos (düzenli söz, bilgi) terimlerinden meydana gelmiştir.

- Fakat bu terimde ruh olarak ifade edilen sözcük metafizik anlama sahip değildir. Karakter, davranış anlamına gelmektedir. Bu yüzden psikoloji “Davranış Bilimi” olarak anlaşılmalıdır.

Psikolojinin tanımı

Psikoloji, organizmanın davranışlarını bilimsel yöntem ve tekniklerle inceleyen bilimdir.

- Organizma canlı varlık anlamına gelen bir sözcüktür. Tanımda kullanılan organizma insanlar ve hayvanlar için kullanılmaktadır. Fakat psikolojinin özel olarak konusu insan ve onun davranışlarıdır.

Psikolojinin konusu

Psikolojinin konusu özel olarak birey ve davranışlarıdır; fakat aşağıdaki unsurları da ele alır.

- Organizmanın davranışlarının nedenleri ve sonuçları
- Organizmanın çevresi ile olan ilişkileri (Duyum, algı, güdü vs.)
- Gelişim ve dönemleri
- Öğrenme – bellek – düşünme – zekâ
- Birey ve toplum ilişkisi (Sosyal psikoloji) – kimlik – kişilik
- Ruh sağlığı ve tedavi yolları

YÖNLENDİRİCİ BİLGİ

Psikolojinin konusu bireydir. Psikoloji toplumu ele almaz. Toplumu ve toplumun yapısını konu edinen bilim sosyolojidir.

- Davranış organizmanın iç ve dış uyarıcılara verdiği tepkidir.
- Organizmanın duyguları, tutumları ve zihinsel süreçleri; kısaca tüm yapıp ettikleri davranış olarak tanımlanır.

DAVRANIŞ

Doğrudan Gözlenebilen Davranışlar

Dans etmek, yürümek, gülmek

Doğrudan Gözlenemeyen Davranışlar

Düşünmek, hayal kurmak, hırslanmak

DAVRANIŞ

İrade / İstem Sonucu Yapılan Davranışlar

Karar vermek, ısrar etmek, ders çalışmak

İradesiz / İstemsiz Gerçekleşen Davranışlar

Refleks: İstem dışı gerçekleşen, öğrenilmemiş ve aniden oluşan basit davranışlardır.

Yüksek seste irkilme gibi

Bal arılarının bal yapması gibi

İçgüdü: Bir türün tüm bireylerinde aynı şekilde görülen, doğuştan getirilen, öğrenilmeyen, karmaşık davranışlardır.

Davranışları yaş, cinsiyet, iç salgı bezleri, hormonlar, heyecan, hayal kırıklığı, öfke, mutluluk, fiziki çevre (ortamın ısısı, ışığı, koşulları) ve sosyal çevre (arkadaş çevresi, aile, akraba), geçmiş yaşantılar, ilgi ve ihtiyaçlar, beklentiler ve tutumlar etkiler.

Psikolojinin hayvan davranışlarını incelemesinin nedenleri:

- Bazı insan ve hayvan davranışlarının benzerliği
- Bireyler üzerinde ahlaki açıdan her deneyin yapılamaması
- Hayvanlar üzerinde deney yapmanın kısa sürede sonuçlar verebilmesi

Psikolojinin özellikleri:

- Psikoloji pozitif bir bilimdir.
- Kendine ait belirli yöntemlere sahiptir. Bu anlamda sistemattir.
- Deney ve gözlem yöntemini kullandığı için sonuçları nesnel, genel – geçer ve kesindir.
- Bilimsel araştırmalara dayanarak davranışlarla ilgili ön görüşüne sahiptir.
- Var olanla ilgilendiği için olgusaldır.

B. PSİKOLOJİNİN BİLİM OLMA SÜRECİ

Psikoloji ilk zamanlar felsefeye bağılyken, 16. yüzyıldan itibaren diğer bilimlerin gelişmesi ve Wilhelm Wundt'un 1879 yılında psikoloji laboratuvarını açmasıyla bilim olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bundan itibaren psikolojinin konusunun ve yönteminin ne olması gerektiğiyle ilgili yeni fikirler ortaya çıkmış ve bu konuda birbirinden farklı yaklaşımlar (ekoller) ortaya çıkmaya başlamıştır.

YAKLAŞIM	TEMSİLCİSİ – KONUSU – YÖNTEMİ	YÖNLENDİRİCİ KELİMELELER
<p>YAPISALCI YAKLAŞIM (Strüktüralizm)</p> <p>Temsilcisi: W. Wundt</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu zihnin (bilincin) ne olduğu, yapısı ve zihnin öğeleri olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zihnin öğeleri bellek, algılama, düşünme vs. dir. <p>Yöntemi: İçe bakıştır. (Bireyin duygu ve düşünceleri üzerinde düşünerek bunları aktarması)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zihnin yapısı • Zihnin tanımı • Zihnin öğeleri
<p>İŞLEVSELÇİ YAKLAŞIM (Fonksiyonalizm)</p> <p>Temsilcileri: W. James J. Dewey</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu zihnin (bilincin) ne işe yaradığı, işlevi olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İşlevselciler zihnin işlevinin çevreye uyum olduğunu bulmuşlardır. <p>Yöntemi: İçe bakıştır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zihnin ne işe yaradığı • Zihnin işlevi • Çevreye uyum
<p>DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM (Bihyvizizm)</p> <p>Temsilcileri: I. Pavlov J.B. Watson B.F. Skinner</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu gözlenemeyen zihin değil, gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlar olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu yaklaşıma göre insan öğrenme konusunda pasiftir. • Öğrenme basit bir uyartıcı – tepki ilişkisidir. <p>Yöntemi: Deneysel ve gözlemdir. Bu yöntemle davranışçı psikologlar psikolojinin pozitif bir bilim olma sürecine büyük katkıda bulunmuşlardır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlar • Uyartıcı – tepki ilişkisi

YAKLAŞIM	TEMSİLCİSİ – KONUSU – YÖNTEMİ	YÖNLENDİRİCİ KELİMELELER
<p>PSİKOANALİTİK YAKLAŞIM (Psikodinamik yaklaşım)</p> <p>Temsilcileri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • S. Freud • A. Adler • C. G. Jung 	<p>Konusu: Psikolojinin konusu bilinçaltı süreçlerin, geçmiş yaşantıların, kişiliği oluşturan üç temel unsurun (id – ego – süper ego) incelenmesi olmalıdır.</p> <p>Freud'a göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • İnsan kötü bir varlıktır. Cinsellik ve saldırganlık dürtülerine sahiptir. Bu güdülerini davranışlarında rol oynamaktadır. • Davranışlar bilinçaltı süreçler tarafından kontrol edilmektedir. Bilinçaltı; bireylerin korktukları, istemedikleri ya da toplum tarafından hoş karşılanmayan durum ya da nesnelere saklandığı yerdir. Bireyler özellikle çocukluk döneminde baş edemediği şeyleri bilinçaltına atmaya başlarlar. Bunlar unutulur fakat kişiliği ve davranışları etkilemeye devam ederler. • Bilinçaltındaki düşünceler rüyalarda ya da dil süreçlerinde kendini bazı anlaşılmayan imgelerle gösterir. Birey bunların farkında olmadığı için tek başına çözemez ve anlamlandıramaz. Bu yüzden psikoanalitik psikologların psikanaliz (hipnoz, rüya yorumlama, serbest çağrışım) yöntemiyle bunları bilinç üstüne çıkartması gerekir. <p>Freud kişiliği belirleyen üç unsurdan bahseder:</p> <p>id; kişiliğin ilkel ve bencil yanıdır. Kendi istek ve faydası peşinde koşar.</p> <p>Ego, idi ve süper egoyu dengeleyici unsurdur.</p> <p>Süper ego, ahlaki kuralları ve toplumsal kuralları önemser ve bunlara uygun davranmaya çalışır.</p> <p>Yöntemi; hipnoz (bilinçaltındakileri bilinç üstüne çıkartma), rüya yorumlamaları, serbest çağrışım, mürekkep lekesi testidir. (Bu yöntemlerin bütününe psikoanaliz denir.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bilinçaltı • id • Ego • Süper ego • Geçmiş yaşantılar • Hipnoz • Rüya analizleri

YAKLAŞIM	TEMSİLCİSİ – KONUSU – YÖNTEMİ	YÖNLENDİRİCİ KELİMELELER
<p>BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM (Gestalt)</p> <p>Temsilcileri: K.Koffka – W. Köhler</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu insan ve davranışlarının bütünlük içinde incelenmesi olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu yaklaşıma göre bütün, parçaların toplamından farklıdır. İnsanın kişiliği ve davranışları da bütüncül ve karmaşıktır. Bu yüzden bütünlük içinde ele alınmalıdır. <p>Yöntemi: İçe bakış, deney ve gözlem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bütün – parça ilişkisi
<p>İNSANCIL YAKLAŞIM (Hümanistik yaklaşım)</p> <p>Temsilcileri: C.Rogers – A.H. Maslow</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu insan davranışlarının altında yatan ve onları yönlendiren ihtiyaçlar olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • İnsan pasif değil, kendini gerçekleştirme ve değiştirme potansiyeline sahip değerli ve önemli bir varlıktır. <p>Yöntemi: Empatidir. (Bireyin kendini başkalarının yerine koyarak diğer insanların hislerini anlamaya çalışması)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanın değeri • İnsanın önemi • Kendini gerçekleştirme potansiyeli • Gereksinim
<p>BIYOLOJİK YAKLAŞIM</p> <p>Temsilcisi: A. Mayer</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu davranışlara etki eden biyolojik faktörlerin (iç salgı bezleri, hormonlar ve sinir sisteminin) incelenmesi olmalıdır.</p> <p>Yöntemi: Deneydir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hormonlar • İç salgı bezleri • Sinir sistemi
<p>BİLİŞSEL YAKLAŞIM</p> <p>Temsilcisi: J. Piaget</p>	<p>Konusu: Psikolojinin konusu bireyin içinde bulunduğu yaş ve döneme göre ortaya çıkan zihinsel süreçler olmalıdır.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bireylerin yaşa bağlı olarak zihinsel gelişimleri düzenli bir sıra izler. Bu dönemleri bilmek davranışla ilgili genellemede ve öngöründe bulunmayı kolaylaştırır. <p>Yöntemi: Deney ve gözlemdir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yaş • Döneme bağlı zihinsel süreçler

Mazhar Osman Usman (1884 – 1961): Türkiye’de klinik psikolojinin öncülerinden biridir. 1927 tarihinde Türkiye’nin ilk modern ruh sağlığı hastanesi olan Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinin kurucusudur.

Muzaffer Şerif Başoğlu (1906 – 1988): Türkiye’de ve dünyada sosyal psikolojinin bir disiplin olmasının temellerini atmıştır. Davranışın çevreden bağımsız olamayacağı düşüncesiyle hem sosyal psikolojinin hem de klinik ve gelişim psikolojisinin temelini oluşturur.

Nursu Marmara (1944 –): Psikolojiyi grafoloji (el yazısından kişilerin ruhsal özellikleri ile ilgili sonuçlar çıkararak bilgi dalı) ile desteklemiştir. Bu alanda uzman olan Türkiye’de ilke ve tek kişidir. “Kişinin yazısının kendisine ait olup olmadığı” konusunu ele almıştır.

C. PSİKOLOJİNİN ÖLÇÜTLERİ VE AMAÇLARI

Psikoloji temel ölçütleri gözlelenebilirlik ve ölçülebilirliktir.

Psikoloji, doğrudan ya da dolaylı olarak gözlenebilen davranışları konu edinir. Bu durum gözlelenebilirlik ilkesiyle ilişkilidir.

Psikolojide davranışları etkileyen faktörler ve bu faktörlerin davranışı nasıl etkilediği ölçülebilir olmalıdır. Bu ölçümler karşılaştırma yapabilmeyi olanaklı hale getirir. Fakat bu ölçümlerin güvenilir olması gereklidir.

Psikoloji;

Davranışlarının temel yasalarını ortaya koymaya, davranışları tanımlamaya ve sınıflandırmaya çalışır.

- Davranışların nedenlerini ve sonuçlarını anlamaya çalışır.
- Davranışları açıklamaya ve betimlemeye çalışır.
- Davranışları etkileme ve kontrol etme şansı verir.
- Davranışlarını önceden tahmin edebilmeyi sağlar. (Öngörü)
- Normal olmayan ve tehlikeli davranışları teşhis ve tedavi etmeyi olanaklı kılar.

YÖNLENDİRİCİ BİLGİ

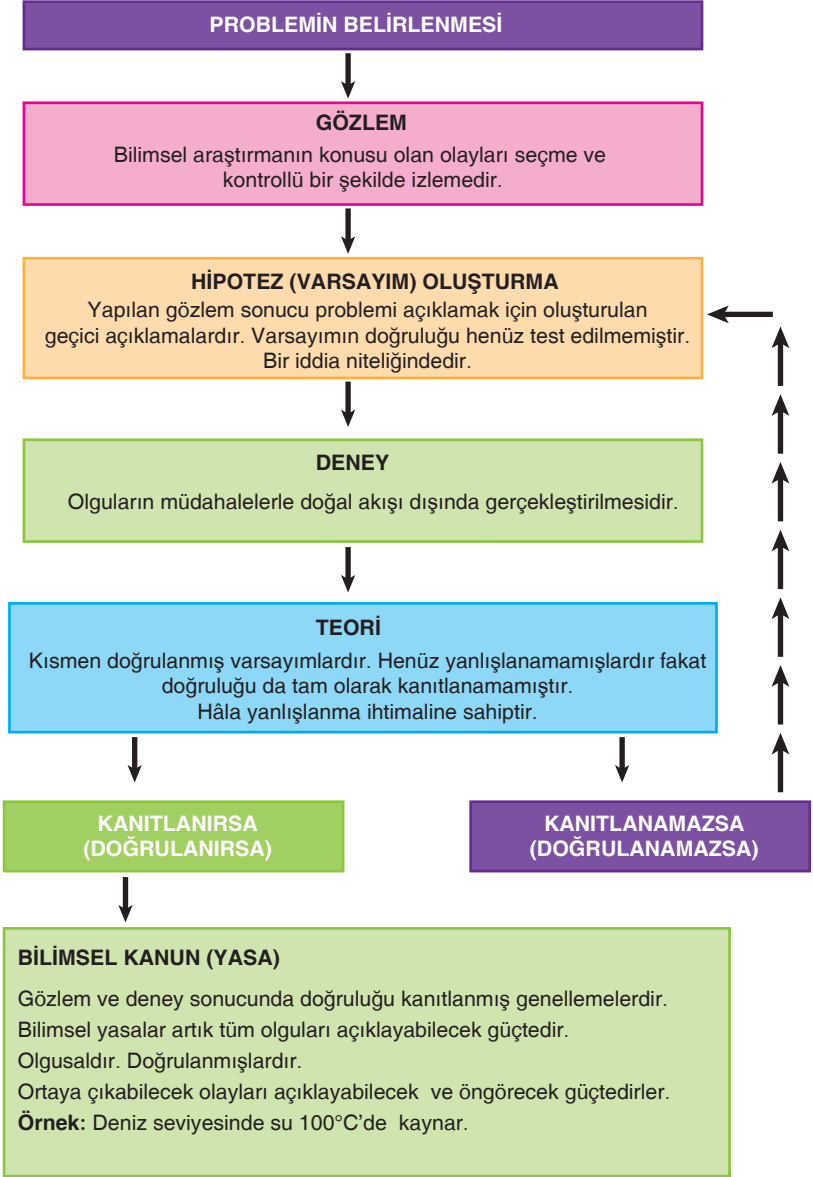
Psikoloji;

İnsanları birbirinden özel kılan bireysel ayrılıkları kaldırma amacıyla değildir. Bu anlamda “ideal insan” tanımlaması yapmaz, bireye uyulması gereken kuralları koymaz. Yalnızca normal olmayan – bireyin kendisi ve toplum için tehdit oluşturduğundan – davranışlar için teşhis ve tedavi imkânı sağlar.

D. PSİKOLOJİNİN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bilimsel yöntem, bilimlerin olguları açıklamak için izledikleri yoldur. Bu süreçte kullanılan araçlar ise araştırma teknikleridir. Psikoloji de pozitif bir bilim olduğu için bilimsel yöntemi ve araştırma tekniklerini kullanır.

Bilimsel yöntemin aşamaları:

Psikolojide kullanılan araştırma teknikleri:

Betimsel yöntemler

Betimsel yöntemler davranışları tanımlamak, açıklamak ve sınıflandırmak için uygulanır.

a. Gözlem: Belli bir amaç doğrultusunda davranışların izlenmesidir. Psikolojide doğal ve sistematik gözlem yapılır:

Doğal gözlem: Araştırmacının gözlemlediği kişiye, kişilere, duruma ya da olaya müdahale etmeden gözlem yapmasıdır. Doğal gözlemde kişi ya da kişiler gözlemlendiğinin farkında değildir. Davranış doğal bir şekilde gerçekleşir.

Örnek: Sınıftaki öğrencileri izlemek.

Sistematik gözlem: Araştırmacının yer, zaman ve koşulları belirleyerek gözlem yapmasıdır.

Örnek: Sınıftaki öğrencilerin yerlerini değiştirdikten sonra onların davranışlarını izlemek

b Anket: Bir kişi, grup ya da topluluğun belli bir konudaki duygu, düşünce, bilgi ya da tutumlarını öğrenmek için uygulanan yazılı soru listesidir. Kısa zamanda bilgi edinilmek istendiğinde anket uygulanmalıdır.

c. Görüşme (Mülakat): Karşılıklı konuşarak araştırmayla ilgili bilgi toplanmasıdır.

d. Vaka (olay) incelemesi: Bireylerin geçmiş yaşantı ve davranışlarıyla ilgili kendisi, ailesi ve arkadaşlarından ayrıntılı bilgi elde edilmesidir.

e. Biyografi: Bireyin hayatını, öz geçmişini kendisinin yazmasıdır.

f. İçerik bakış (içerik gözlem): Bireyin kendi üzerinde düşünerek duygu ve düşüncelerini aktarmasıdır.

g. Test: Bireylerin bilgi, zeka, tutum ve beceri düzeylerini ölçmek için kullanılan soru kâğıtlarıdır.

- Psikolojide ilgi, yetenek, kişilik, zekâ ve başarı testleri uygulanır.
- Bir test standart olmalıdır: Testin belli evrensel kural ve ölçütlerinin olması testin standart olmasıdır.
- Bir test güvenilir olmalıdır: Testin her uygulandığında aynı ya da yakın sonuçlar vermesi testin güvenilir olmasıdır.
- Bir test geçerli olmalıdır: Bir testin ölçmek istediği şeyi ölçmek istemesi testin geçerli olmasıdır.

Örnek: Bireyin zekâsını ölçmek için zekâ testi yerine tutum testi uygulanırsa uygulanan test geçerli olmaz.

- Bir test kültüre uygun olmalıdır: Testin, uygulandığı bireyin toplumuna ve kültürüne uygun olması testin kültüre uygun olmasıdır.

İstatiksel yöntemler

İstatiksel yöntemler verilerin sayısal olarak ifade edilmesi için yapılır.

İlişkisel çalışma (Korelasyon / Bağıntı): İki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için uygulanan tekniktir.

Örnek: Başarı ile çalışma, sağlıklı beslenme ile uzun yaşam, nem oranı ile yağış miktarı arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon tekniği uygulanır.

- İki değişken arasındaki ilişki korelasyon katsayısı ile ifade edilir. Korelasyon katsayısı -1ile $+1$ arasında bir değer alır, bu değerlerin dışında bir değer alamaz.

Örnek: Bir korelasyon katsayısı $+1$ ya da -1 ise bu iki değişken arasında %100 ilişki vardır; %90 ilişki $+0.9$ ya da -0.9 olarak gösterilir; % 60 ilişki ise $+0.6$ ya da -0.6 olarak gösterilir.

ÖRNEK

Aşağıdaki değerlerden hangisi korelasyon katsayısı olamaz?

- A) 1 B) $-0,65$ C) $0,30$ D) 0 E) 2

ÇÖZÜM

2 değeri $+1$ ile -1 arasında bir değer olmadığı için korelasyon katsayısı olamaz. %100 üzerinde bir ilişki ifadesi yoktur.

CEVAP E

Korelasyon çeşitleri:

Pozitif korelasyon: İki değişkenden birinin artarken diğerinin de artması ya da birinin azalırken diğerinin de azalmasıdır.

- Pozitif korelasyon “+” işareti ile gösterilir.
- Pozitif korelasyonda değişkenler arasında doğru orantı vardır.

ÖRNEK

↑ Spor yapma ile sağlıklı olma ↑
Nem oranı ile yağış miktarı (Okların yönü aynı)
Tekrar ile hatırlama oranı

Negatif korelasyon: İki değişkenden birinin artarken diğerinin azalması ya da birinin azalırken diğerinin artmasıdır.

- Negatif korelasyon “-” işareti ile gösterilir.
- Negatif korelasyonda değişkenler arasında ters orantı vardır.

ÖRNEK

↑ Tekrar ile unutma ↓
Uykusuzluk ile dikkat (Okların yönü farklı)
Yemek yeme ile açlık düzeyi

Nötr (sıfır) korelasyon: İki değişken arasında hiçbir ilişkinin olmamasıdır.

ÖRNEK

- Uzun boylu olma ile zeki olma
- Esmer olma ile başarılı olma
- Basketbol oynama ile dürüst olma

ÖRNEK

Aşağıda verilen değerler arasında en yüksek ve en düşük ilişkiyi bulalım.

- A) -0.90 B) -0.63 C) 0 D) 0.80 E) 0.23
- En yüksek ilişki İlişki yok En düşük ilişki

YÖNLENDİRİCİ BİLGİ

Verilen değerlerin/sayıların önündeki - ve + işaretleri sayısal büyüklüğü değil korelasyonun çeşidini gösterir. Bu tür sorularda sayının önündeki işaretlere bakılmaz. En küçük sayı en düşük ilişkiyi; en büyük sayı da en yüksek ilişkiyi gösterir.

0 (sıfır) ilişkinin olmadığını gösterir.

DeneySEL yöntemler

DeneySEL çalışma: İki değişken arasındaki neden – sonuç bağı (nedensellik bağı) bulmak için kullanılan tekniktir.

DeneySEL çalışmayla ilgili kavramlar:

Bağımsız değişken: Yapılan deneyde deneyin nedeni olan / etkisi incelenen değişkendir.

Bağımlı değişken: Yapılan deneyde deneyin sonucu olan / etkilenen değişkendir.

Deney grubu: Üzerinde deney yapılan, müdahalelerde bulunulan gruptur.

Kontrol grubu: Üzerinde deney yapılmayan, koşulları değiştirilmeyen, deney verilerinin doğruluğunun sağlanması için oluşturulan gruptur.

ÖRNEK

Düzensiz beslenmenin sağlıklı olma üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir deneyde;

- Bağımsız değişken: “Düzensiz beslenme”dir. (Deneyin nedeni)
- Bağımlı değişken: “Sağlıklı olma”dır. (Deneyin sonucu)

ÖRNEK

Destekleyici ebeveyn davranışlarının çocuğun öz güven kazanmasındaki etkisinin araştırıldığı bir deneyde;

- Bağımsız değişken: “Destekleyici ebeveyn davranışları”dır. (Deneyin nedeni)
- Bağımlı değişken: “Çocuğun öz güven kazanması”dır. (Deneyin sonucu)

ÖRNEK

Uykusuzluğun hatırlama üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir deneyde birbirine yaş ve zekâ bakımından denk iki grup oluşturuluyor. Bu gruplardan “A grubu” adı verilen grup bir gün boyunca uykusuz bırakıldıktan sonra kendilerinden bir kâğıtta verilen 20 kelimeyi ezberlemeleri isteniyor. “B grubu” adı verilen gruptan ise normal uyku düzenlerine dokunulmadan kâğıtta verilen aynı 20 kelimeyi ezberlemeleri isteniyor.

Sonuçta “A grubu”nun verilen 20 kelimedenden yalnızca 6 tanesini hatırlayabildikleri “B Grubu”nun ise 20 kelimedenden 13 tanesini hatırlayabildikleri verisi elde ediliyor.

Buna göre yapılan deneyde;

- Deney grubu: “A grubu” dur. (Üzerinde deney yapılmıştır – uykusuz bırakılmışlardır.)
- Kontrol grubu: “B grubu”dur. (Üzerinde deney yapılmamıştır – uyku düzenlerine müdahale edilmemiştir.)
- Bağımsız değişken: Uykusuzluk (Hatırlamaya ya da hatırlamamaya neden olan değişken)
- Bağımlı değişken: Hatırlama (Uykusuzluktan etkilenen değişken)
- Deneyin hipotezi: Uykusuzluk hatırlama üzerinde etkilidir.

E. ETİK İLKELER

Psikolojide uyulması gereken etik (ahlaki) ilkeler bulunmaktadır:

Bir psikolog;

- Yeterli sayıda gözlem ve deney yapmadan genellemeye varmamalıdır.
- Araştırmasına katılan kişilerin ya da danışanlarının gizli bilgilerini kimseye paylaşmamalıdır, paylaşılması gerektiği durumlarda kendilerinden izin alınmalıdır. (Tehlikeli ve adli durumlarda bu izin alınmayabilir.)
- Araştırması sırasında ve sonrasında, verilerin oluşturulmasında objektif davranmalı, verileri değiştirmemelidir.
- Araştırmalarında katılımcıları araştırmanın nedeni, koşulları ve riskleri konusunda bilgilendirmeli; gerekli uyarıları yapmalıdır.
- Deneylerinde deneklerinin (insan ya da hayvan) can güvenliğini sağlamalıdır.

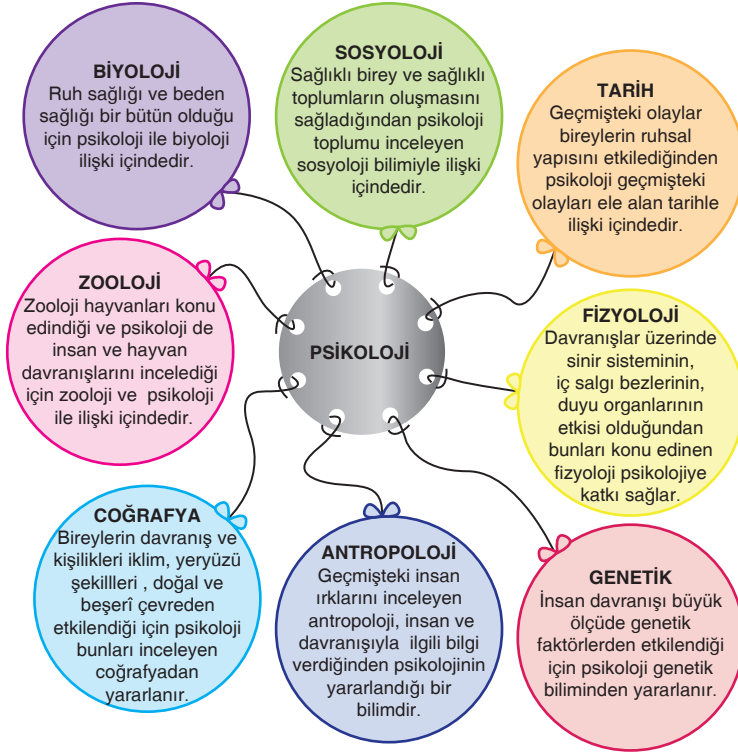
F. PSİKOLOJİNİN ALT DALLARI

	AMACI	
Danışmanlık psikolojisi	Bireylere hafif sorunlarında rehberlik ve yönlendirme yapmak, yardımcı olmak.	
Sosyal psikoloji	Bireylerin grup ve toplum içindeki etkileşimlerini, tutumlarını, davranışlarını etkileyen faktörleri ele almak (Reklam, moda, kamuoyu).	
Gelişim psikolojisi	Bireylerin içinde buldukları yaş ve dönemdeki zihinsel, fiziksel ve sosyal değişimlerini incelemek. (Gelişim psikologları bireylerin yaşamlarını bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi dönemlere ayırarak bu dönemdeki değişimleri izlerler).	
Bilişsel psikoloji	Bilişsel süreçleri(bellek, algılama, düşünme gibi) incelemek	
DeneySEL psikoloji	Davranışların neden ve sonuçlarını ortaya koymak (deney yapmak) ve ölçüm araçları geliştirmek (Psikometrik psikoloji).	
Eğitim psikolojisi	DeneySEL alanda elde edilen psikolojik verileri eğitim ve öğretim alanına uygulamak (Sınıf ortamı, müfredat, ders kitabı, öğretmen, öğrenci, okul, öğretme yöntemi gibi konularda psikolojik verilerin uygulanması).	UYGULAMALI ALT DALLAR
Klinik psikoloji	Anormal davranışların teşhis ve tedavisiyle ilgilenmek.	
Endüstri (Örgüt/sanayi) psikolojisi	İş verimini artırma, personel seçimi ve yerleştirmesi, iş – işçi– işveren ilişkileri konusunda psikolojik verilerden yararlanarak düzenlemeler yapmak (İş, personel, ücret, kaliteli yönetim, iş verimi vs.).	
Sağlık psikolojisi	Sağlığın korunması, sağlık hizmetlerinde iletişim, sağlık eğitimi, madde bağımlılığı konularında çalışmalar yapmak.	
Din psikolojisi	Dini inançların bireylere psikolojik etkilerini ve dini algıyı etkileyen faktörleri araştırmak.	
Spor psikoloji	Sporcuların performanslarını etkileyen psikolojik ve zihinsel nedenleri araştırmak ve bu bulguları bireysel ve takım performanslarını arttırmada kullanmak.	
Trafik psikolojisi	Trafikteki yaya ve sürücülerin davranışlarının altında yatan psikolojik nedenleri incelemek.	
Adli psikoloji	Sanıkların sorgulanması, suç işleme yönelimi, suçlu çocukların topluma kazandırılması konularında çalışmalar yapmak.	

G. PSİKOLOJİNİN İŞ ALANLARI

Psikologlar eğitim kurumlarında, sağlık kurumlarında (hastane, klinik, tanı ve tedavi merkezleri), adli kurumlarda (Adalet Bakanlığı, cezaevleri), askeri kurumlarda, araştırma merkezlerinde ve üniversitelerde çalışabilirler.

H. PSİKOLOJİNİN DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ

A. DAVRANIŞIN OLUŞUM SÜRECİ

Uyarıcı, iç ve dış çevreden gelen ve duyu organlarını harekete geçiren her şeydir.

Tepki, organizmada uyarıcıların etkisi sonucu ortaya çıkan davranıştır.

Organizma, bitkiler hariç psikolojiye konu olan canlı varlıklardır.

Uyarıcı ve davranış arasında duyum, algı, öğrenme, bellek, hatırlama, kişilik gibi psikolojik süreçler yer alır.